

DONATORI MUZEJA DOMOVINSKOG RATA U SPLITU (2015. – 2024.)

SANJA BUDIĆ LETO □ Muzej Domovinskog rata u Splitu, Split

MATEJ GABRILO □ Muzej Domovinskog rata u Splitu, Split

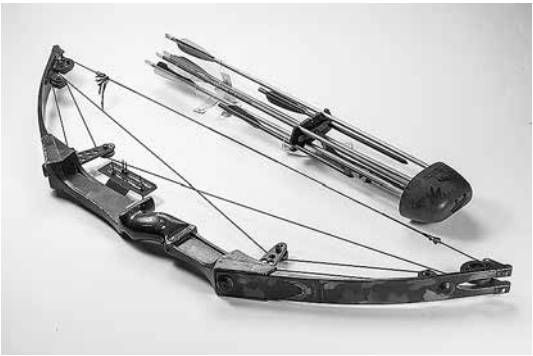

sl.1. Tromblonska kumulativna mina (TKM)
M60 s posvetom

sl.2. Luk i strijele Vilok, Kanja vs Hunter

Muzej Domovinskog rata u Splitu osnovan je 20. listopada 2017., no već je 2015. pokrenuta inicijativa za osiguravanje uvjeta potrebnih za osnutak muzeja, uključujući i aktivnosti sabiranja muzejske građe koje su se ponajprije ostvarivale putem donacija.¹ Osim muzejskih predmeta, politika skupljanja obuhvaća i audio-vizualnu građu, dokumente i fotografije iz Domovinskog rata.²

Prva veća donacija Muzeju iz 2015. sadržava hladno i vatreno oružje, dijelove vojne uniforme, vojnu opremu i odlikovanja, ali i fotografije te osobne predmete pokojnog pukovnika Gorana Kliškića, prvog zapovjednika Diverzantskog voda 4. gardijske brigade. Predmete je donirao njegov otac Ratomir Kliškić, prvak Opere splitskoga Hrvatskog narodnog kazališta.³ Vatreno je oružje u dobrom stanju te onesposobljeno, a donacija se sastoji od sačmarice Mossberg 500A 12 GA, koju je Goran Kliškić početkom Domovinskog rata pribavio vlastitim novcem, malokalibarske puške „Krico” na kojoj su vidljive preinake – na puščanu je cijev dodan prigušivač i optika te je tijelo puške prebojeno u maskirne boje. U

donaciji je i pištolj Wz 48, koji je Ratomir Kliškić dobio na dar od 4. gardijske brigade u znak sjećanja na poginulog sina, te jurišna puška – češka zbrojovka SA VZ 58 v i pištolj Tanfoglio Gordone s kožnom futrolom.⁴ Doniran je i luk sa strijelama tvrtke Vilok, model Kanja vs Hunter. Iduća, 2016. godina bila je plodonosna po broju donacija i donatora. Ukupno 16 različitih donatora Muzeju je ustupilo više od 1000 fotografija i preko 100 predmeta.

1 Matej Gabrilo, „Muzej Domovinskog rata u Splitu”, *Informatica Museologica* 53 (2022): 54.
2 Matej Gabrilo, „Muzej Domovinskog rata u Splitu”, *Vojna povijest* 116 (2020): 31–32.
3 Matej Gabrilo, *Heroj u ratu brvatski ponos u miru: Pukovnik Goran Kliškić, prvi zapovjednik Diverzantskog voda 4. gardijske brigade* (Split: Muzej Domovinskog rata u Splitu, 2019), 15.
4 Matej Gabrilo, „Donacija Kliškić u Muzeju Domovinskog rata u Splitu”, *Vojna povijest* 117 (2020): 58–59.

Vrijedna je donacija i vojna odora Ivica Najeva, pripadnika 9. bojne HOS-a, u kojoj je tijekom diverzantske akcije u Zemuniku Gornjem bio ranjen u lijevu ruku.⁵ Iste je godine donacijom pribavljena i vojna odora pripadnika 6. domobranske pukovnije Đanija Plevančića, koju je nosio u trenutku ranjavanja. Među donatorima se ističu Udruga veterana 141. gardijske brigade s velikom donacijom fotografija, tvrtka Brodosplit s donacijom od 116 komada oružja i opreme vlastite proizvodnje te gospođa Nada Matijaš, udovica pokojnog zamjenika zapovjednika legendarne 4. gardijske brigade general-bojnika Andrije Matijaša Pauka. Donacija tvrtke Brodosplit, kolokvijalno zvane *šuver*, sadržava ručne bombe i drugo naoružanje koje je od 1991. do 1995. za potrebe obrane Hrvatske izrađivano u toj tvrtki. Od naoružanja svakako valja spomenuti ručne bombe *šuveranke* – od legendarnoga prvog modela do kasnijih, unaprijeđenih i modificiranih verzija koje su izrađivane i testirane sukladno NATO standardima, te bombobacač PGB.700, također izum inženjera i pirotehničara Brodosplita.⁶ Donacija „Matijaš Pauk” sastoji se od 24 predmeta: riječ je o dijelovima vojne odore, vojnoj opremi, oružju i osobnoj dokumentaciji Andrije Matijaša Pauka. Valja izdvojiti tri ratna dnevnika u kojima su bilješke sa sastanaka i opisi svakodnevnih aktivnosti Oklopno-mehanizirane bojne od rujna 1993. do prosinca 1994. godine⁷, a zanimljiv je predmet i tromblonska kumulativna mina s posvetom: „poklon od 3. bojne Imotske, Glumina 26. 04 1992. g.”⁸.

Pet različitih donacija pristiglo je u Muzej tijekom 2017. godine. Najveća je od njih donacija Damira Vladušića, pripadnika 141. brigade, a čini je 17 pojedinačnih predmeta: komplet vojne odore, vojna oprema i dokumen-

sl.3. Maskirna odora Andrije Matijaša, zamjenika zapovjednika legendarne 4. gardijske brigade

sl.4. Maskirna odora dragovoljca iz Nizozemske Raymonda van der Lindena

tacija. Od odore se ističe ona u kojoj je Vladušić 12./13. kolovoza 1995. ranjen kod Bosanskog Grahova, na položaju Vidovića Glava. Isti je donator tijekom nekoliko idućih godina obogatio muzejski fondus s više predmeta, uključujući i nekoliko primjeraka oružja.

Sljedeća je godina uglavnom bila usmjerena na skupljanje relevantne literature za popunjavanje knjižnog fonda, a od 2019. ponovo se intenzivnije radilo na sabiranju i prikupljanju muzejske građe, i tada je u sklopu osam donacija Muzej dobio 66 predmeta. Nadalje, u 2020. u 17 različitih donacija skupljena su 142 predmeta, a 2021. godine više od 1000 predmeta u 24 različite donacije. Raznovrsne primjerke vojne opreme donirala je

5 Matej Gabrilo, „Uniforma pripadnika 9. srednjodalmatinske bojne HOS-a *Rafael Vitez Boban Ivica Najeva*”, *Vojna povijest* 120 (2021): 66.

6 Muzej Domovinskog rata u Splitu, „Bombobacač PGB.700 u fondusu Muzeja Domovinskog rata u Splitu”, <https://mdrus.hr/bombobacac-pgb-700-u-fundusu-muzeja-domovinskog-rata-u-splitu/> (pristupljeno 6. svibnja 2024.).

7 Petra Šimić, *Heroj u ratu brvatski ponos u miru: Andrija Matijaš Pauk* (Split: Muzej Domovinskog rata u Splitu, 2023), 48.

8 Isto, 39.

sl.5. Maskirna košulja Jacques Nicolaija nošena tijekom operacije Miljevci

sl.6. Donacija ratnih plakata, skica i umjetničkih slika akademskog slikara Petra Jakelića, člana Art garde – skupine splitskih kulturnjaka i umjetnika koji su djelovali tijekom Domovinskog rata. Zahvaljujući toj donaciji, formirana je Zbirka umjetničkih djela Muzeja Domovinskog rata u Splitu.

sl.7. Ploča s bunkera engleskih dragovoljaca iz Vinkovaca (Mala Bosna)

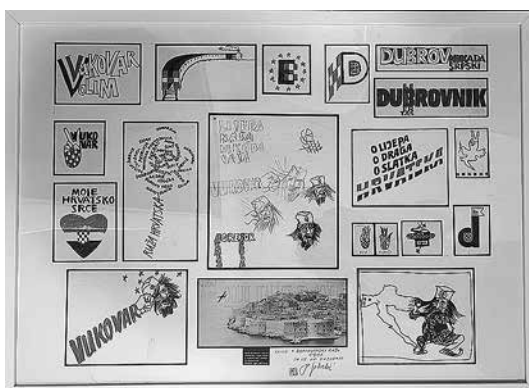
sl.8. Kotač zrakoplova JNA „G-2 Galeb“, oborenoga iznad otoka Žirja 20. rujna 1991. godine. Riječ je o kotaču prvoga neprijateljskog zrakoplova oborenoga iznad Jadranskog mora.

9 Slobodna Dalmacija. „Kolekcionarke darovale Muzeju Domovinskog rata zbirku ratnih oznaka: Svaka ima svoju priču, kako su se osnivale postrojbe, kako su ih izradili, gdje smo ih nabavili“, <https://slobodnadalmacija.hr/mozaike/panorama/kolekcionarke-darovale-muzeju-domovinskog-rata-zbirku-ratnih-oznaka-svaka-ima-svoju-priču-kako-su-se-osnivale-postrojbe-kako-su-ih-izradili-gdje-smo-ih-nabavili-1154416> (pristupljeno: 8. svibnja 2024.).

10 Braniteljski portal, „Francuz Jacques Nicolai darovao svoju ratnu uniformu Muzeju Domovinskog rata u Splitu! Pozivam svoju braću po oružju da učine isto. Muzej želi otvoriti prostoriju posvećenu stranim dragovoljcima!“, <https://www.braniteljski-portal.hr/foto-francuz-jacques-nicolai-darovao-svoju-ratnu-uniformu-muzeju-domovinskog-rata-u-splitu-pozivam-svoju-braću-po-oružju-da-ucine-isto-muzej-zeli-otvoriti-prostoriju-posvecenu-stranim-dragovoljcima/> (pristupljeno: 7. svibnja 2024.).

11 Iris Slade, „Petar Jakelić – o životu, o umjetnosti“, u: *Petar Jakelić: Retrospektiva*, ur. Iris Slade (Split: Galerija umjetnina, 2023), 27.

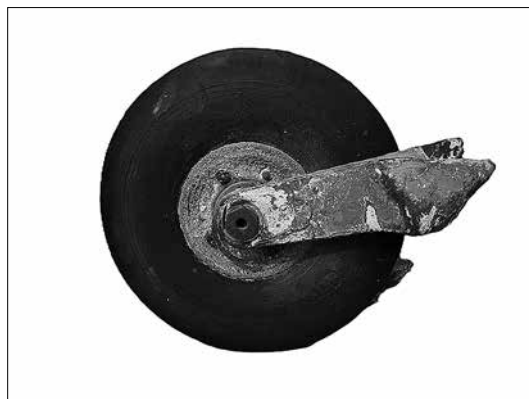
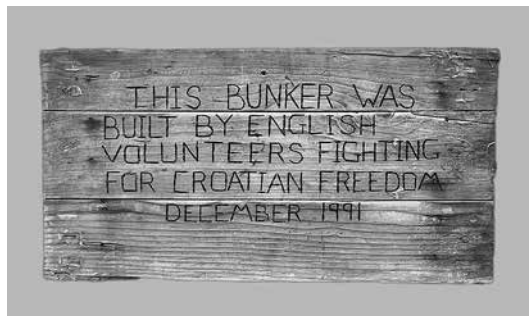
12 Muzej Domovinskog rata u Splitu, „Donacije“, <https://mdrus.hr/donacije/> (pristupljeno: 8. svibnja 2024.).

Policajska uprava Splitsko-dalmatinske županije, a velika donacija vojnih zastavica (55 komada) i oznaka (308 primjeraka) dobivena je od djelatnica Splitsko-dalmatinske županije Vlaste Filipović i Lidije Brdara.⁹

Ukupno 105 predmeta unutar 15 različitih donacija pribavljeno je tijekom 2022., a među tom građom ističe se ratna vojna odora stranog dragovoljca Domovinskog rata – Francuza s Korzike Jacquesa Nicolaija.¹⁰ Odoru je nosio u vrijeme operacije „Miljevci“ (21. – 22. lipnja 1992.), kojom je oslobođeno oko 108 km² šibenskog zaleđa.

U 2023. godini skupljeno je više od 300 predmeta u 31 donaciji. Gospodin Ante Banić iz Šibenika donirao nam je kotač zrakoplova JNA „G-2 Galeb“, oborenoga iznad otoka Žirja 20. rujna 1991. Riječ je o kotaču prvoga neprijateljskog zrakoplova oborenoga iznad Jadranskog mora. Muzejski je fundus obogaćen i vrijednim kompletnim odorama Hrvatske ratne mornarice, uključujući odoru kapetana bojnog broda i svečanu bijelu odoru, a donirani su nam i brojni dijelovi službene odore Hrvatske kopnene vojske. Te vrijedne predmete ustupio nam je gospodin Dane Rendulić. Treba spomenuti i donaciju gospodina Zorana Brdara jer je riječ o pravom raritetu – pečatu predsjednika tzv. Republike srpske krajine, koji je uzet iz njegova ureda nakon operacije „Oluja“. Iste je godine za potrebe izložbe *Strani dragovoljci u Domovinskom ratu* započela i akcija prikupljanja predmeta kojima su se dragovoljci iz drugih država Europe i svijeta koristili

tijekom sudjelovanja u Domovinskom ratu.

Riječ je o različitim primjercima vojnih odora, vojne opreme, vojne dokumentacije i drugim militarijama. Neki od značajnijih donatora su Slovenac Herman Jerman, Francuz Philippe Guerin i Nizozemac Raymond van der Linden.

Bitno je istaknuti donaciju ratnih plakata, skica i umjetničkih slika akademskog slikara Petra Jakelića, člana *Art garde* – skupine splitskih kulturnjaka i umjetnika koji su djelovali tijekom Domovinskog rata.¹¹ Zahvaljujući toj donaciji, formirana je Zbirka umjetničkih djela Muzeja Domovinskog rata u Splitu.

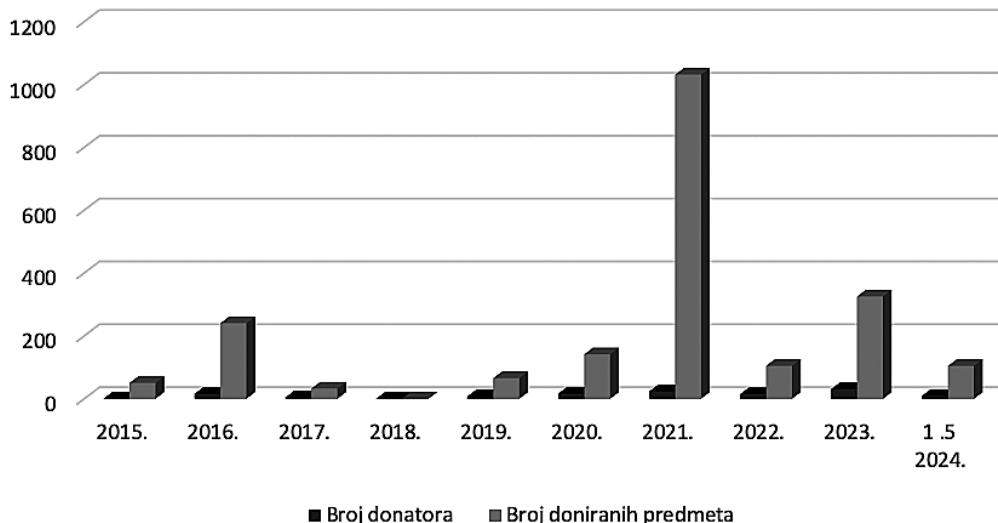
Muzej Domovinskog rata u Splitu aktivno radi na prikupljanju relevantne muzejske građe te potiče građane na donacije putem trajno otvorenog poziva te neprestano naglašava javnost institucionalnog čuvanja predmeta.¹²

Primljeno: 27. lipnja 2024.

LITERATURA

1. Braniteljski portal. „Francuz Jacques Nicolai darovao svoju ratnu uniformu Muzeju Domovinskog rata u Splitu! Pozivam svoju braću po oružju da učine isto. Muzej želi otvoriti prostoriju posvećenu stranim dragovoljcima!“. <https://www.braniteljski-portal.hr/foto-francuz-jacques-nicolai-darovao-svoju-ratnu-uniformu-muzeju-domovinskog-rata-u-splitu-pozivam-svoju-braću-po-oružju-da-ucine-isto-muzej-zeli-otvoriti-prostoriju-posvecenu-stranim-dragovoljcima/> (pristupljeno: 7. svibnja 2024.).
2. Gabrilo, Matej. *Heroj u ratu brvatski ponos u miru: Pukovnik Goran Klišić, prvi zapovjednik Diverzantskog voda 4. gardijske brigade*. Split: Muzej Domovinskog rata u Splitu, 2019.
3. Gabrilo, Matej. „Muzej Domovinskoga rata u Splitu“. *Vojna povijest* 116 (2020): 28–33.

Donacije po godinama (2015. - 1. 5. 2024.)

grafikon 1. Donacije prema godinama
(od 2015. do 1. svibnja 2024.)

4. Gabrilo, Matej. „Donacija Kliškić u Muzeju Domovinskog rata u Splitu”. *Vojna povijest* 117 (2020): 56-65.

5. Gabrilo, Matej. „Uniforma pripadnika 9. srednjodalmatinske bojne HOS-a Rafael Vitez Boban Ivice Najeve”. *Vojna povijest* 120 (2021): 66-69.

6. Gabrilo, Matej. „Muzej Domovinskog rata u Splitu”. *Informatica Museologica* 53 (2022): 54-58.

7. Muzej Domovinskog rata u Splitu. „Bombobacač PGB.700 u fundusu Muzeja Domovinskog rata u Splitu”. <https://mdrus.hr/bombobacac-pgb-700-u-fundusu-muzeja-domovinskog-rata-u-splitu/> (pristupljeno 6. svibnja 2024.).

8. Muzej Domovinskog rata u Split. „Donacije”. <https://mdrus.hr/donacije/> (pristupljeno: 8. svibnja 2024.).

9. Slade, Iris. „Petar Jakelić – o životu, o umjetnosti”. U: *Petar Jakelić: Retrospektiva*, ur. Iris Slade. Split: Galerija umjetnina, 2023., 3-84.

10. Slobodna Dalmacija. „Kolekcionarke darovale Muzeju Domovinskog rata zbirku ratnih oznaka: Svaka ima svoju priču, kako su se osnivale postrojbe, kako su ih izradili, gdje smo ih nabavili”. <https://slobodnadalmacija.hr/mozaik/panorama/kolekcionarke-darovale-muzeju-domovinskog-rata-zbirku-ratnih-oznaka-svaka-ima-svoju-pricu-kako-su-se-osnivale-postrojbe-kako-su-ih-izradili-gdje-smo-ih-nabavili-1154416> (pristupljeno: 8. svibnja 2024.).

11. Šimić, Petra. *Heroji u ratu brvatski ponos u miru: Andrija Matijáš Pauk*. Split: Muzej Domovinskog rata u Splitu, 2023.

Primljeno: 20. svibnja 2024.

DONATORS TO THE HOMELAND WARMUSEUM IN SPLIT (2015-2024)

The Homeland War Museum in Split has been collecting relevant materials and documentation since its establishment, mostly through donations which include weapons, military uniforms and equipment, various militaria, as well as any other types of material relevant to the period of the Homeland War in Croatia, with a focus on the territory of central Dalmatia. Over the past nine years, significant numbers of items have been gathered and assigned to ten different museum collections. The museum consistently promotes the importance of the institutional preservation of these objects and continuously expands its circle of donors.